

ΑΝ ΨΗΦΙΖΕ Η ΠΑΡΝΗΘΑ... (Σεπτέμβριος 2007)

Συγγραφέας: ΤΑΚΗΣ ΚΑΜΠΥΛΗΣ

Είχαν πάρει μαζί τους εκείνα τα μεγάλα ψαλίδια που χρησιμοποιούν στις ταινίες οι διαρρήκτες. Τα συρματοπλέγματα που είχαν στήσει οι караμπινιέροι αποδείχτηκαν παιχνίδι. Έβλεπε κανείς ανθρώπους κάθε ηλικίας να σκίζουν με τρελή χαρά το εμπόδιο και μετά να ψάχνουν τα σπίτια τους. Κυριακή 10 Οκτωβρίου 1976 στο Σεβέζο της Ιταλίας. Λίγες, ελάχιστες μέρες πριν, στην πόλη τους είχε σημειωθεί ένα από τα μεγαλύτερα βιομηχανικά ατυχήματα του 20ού αιώνα. Το νέφος από τη διοξίνη ήταν ένα πραγματικό γεγονός και όχι δυνητικός κίνδυνος.

Όμως εκείνη την Κυριακή η μολυσμένη ζώνη μετατράπηκε σε σκηνή ενός φρικιαστικού θεατρικού έργου. Στη «μαύρη κωμωδία» που προέκυψε, οι ηθοποιοί-κάτοικοι εξακολούθησαν να (παριστάνουν ότι) συνεχίζουν τη ζωή τους στον (άλλοτε) υγιή κόσμο τους, στον κόσμο προ της καταστροφής από την οποία το σκηνικό είχε μείνει άθικτο. Η διοξίνη δεν «φαινόταν» κι αυτοί προσποιούνταν ότι δεν υπήρχε.

Μια ανάλογη συμπεριφορά, σαφέστατα μη λογική, καταγράφηκε στις πρόσφατες φωτιές της Πελοποννήσου. Πολλοί κάτοικοι αρνούνταν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, αλλά η στάση τους προβαλλόταν από τα περισσότερα κανάλια σχεδόν σαν μια συγκινητική πράξη αυτοθυσίας, ως «δείγμα του δεσίματος με τον τόπο» και όχι ως μια προβληματική αντίδραση με την οποία άνθρωπος και ιδιοκτησία μπαίνουν στην ίδια ζυγαριά.

Οι μεγάλες φωτιές, οι αστικές (Πάρνηθα, Πεντέλη) και αυτές της Πελοποννήσου (οι τηλεοπτικά εξωτικές), δεν επηρέασαν τις εκλογές παρά τους φόβους των μεν και τις προσδοκίες των δε. Στην Εύβοια και στην Ηλεία η μετατόπιση ψηφοφόρων ήταν σχεδόν μηδαμινή. Κυβέρνηση και αντιπολίτευση κατέγραψαν εκεί τις μικρότερες (πανελλαδικά) απώλειές τους. Γιατί; Ποιο ήταν το στοιχείο που δεν προσμέτρησαν οι πρωινοί καφέδες πολιτικών και επικοινωνιολόγων, ώστε τελικά οι φόβοι (ή οι ελπίδες) για εκλογική καταγραφή της δυσαρέσκειας να αποδεχτούν αβάσιμοι;

Ναι, τα 3.000 ευρώ λειτούργησαν. Όμως, προσφέρουν επίσης μια διαφορετική προσέγγιση της σχέσης μας με τις φυσικές καταστροφές. Αναζητώντας μια εξήγηση

στη μη λογική στάση των κατοίκων του Σεβέζο, ο (κορυφαίος πολιτικός επιστήμονας της εποχής μας) Ulrich Beck κατέληξε στην εξής υπόθεση: «Όσο αυξάνεται το μέγεθος του κινδύνου και η κατάσταση αρχίζει να βιώνεται υποκειμενικά ως απελπιστική, δεν αυξάνεται μόνο η προθυμία αποδοχής του κινδύνου αλλά και η τάση διάψευσης και απώθησής του με οποιοδήποτε διαθέσιμο μέσο. Το φαινόμενο αυτό θα μπορούσε να ονομαστεί θανάσιμο αντανακλαστικό της ομαλότητας. Ενστικτωδώς, ενόψει του μεγαλύτερου δυνατού κινδύνου, αποφεύγεται η βίωση μιας ανυπόφορης αντίφασης. Κατασκευές της ομαλότητας που έχουν πληγεί (από μια καταστροφή) συνεχίζουν να κυριαρχούν σαν να είχαν μείνει άθικτες».

Όταν δεν απαιτείται από τους πολίτες η πολιτική διαχείριση μιας τόσο μεγάλης κρίσης, όπως οι πυρκαγιές του καλοκαιριού, καθώς φόβος και μοιρολατρία τους έχουν αποδώσει το χαρακτηρισμό της «θεομηνίας», τότε αρκεί για την ψυχολογική θεραπεία ένα κράτος-μπαμπάς. Φάνηκε, σημειώνει ο Παναγής Παναγιωτόπουλος (διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Αθήνας), να είναι αρκετή μια πατερναλιστική κυβέρνηση, που θα σκύψει εκ των υστέρων πάνω από τις ζημιές.

Φαίνεται, επίσης, ότι η τραγωδία της Πελοποννήσου «ξέπλυνε» τις φωτιές της Πάρνηθας και της Πεντέλης. Αυτές απείλησαν ευθέως την καρδιά του κράτους: Η πρωτεύουσα αποδείχθηκε ευάλωτη, τόσο ως κρατικός μηχανισμός όσο και ως εκ των υστέρων θεραπεία. Δυστυχώς τα ελάφια δεν χρειάζονταν τα 3.000 ευρώ. Γι' αυτό, όπως παρατηρεί ο Ζήσης Κοτιώνης (αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας), η «πολιτική διαχείριση των πυρκαγιών από την κρατική εξουσία (και όχι απλώς από την κυβέρνηση) βασίστηκε στη χειραγώγηση των αισθημάτων φόβου μπροστά στην καταστροφή που κάνουν τους ανθρώπους συντηρητικούς. Στη συντηρητική συνείδηση ο φόβος πάντα κυριαρχεί επάνω στον θυμό».

Η Μαρία Θεοδώρου (αρχιτέκτων, πρόεδρος της μη κυβερνητικής SARCA) αναζητά τις αιτίες της χαμένης πίστης του Αθηναίου πολίτη σχεδόν αποκλειστικά στην αδράνεια με την οποία καθημερινά παρακολουθούμε την πόλη να αλλάζει, έτσι χωρίς κάποιον κεντρικό σχεδιασμό. Το ζήτημα δεν είναι ηθικό, είναι πολιτικό. Η αποδοχή της απουσίας σχεδιασμού, τελικά της μη πολιτικής, καταδεικνύει μιαν απάθεια που δεν μπορεί παρά να οφείλεται στον κυρίαρχο μύθο της Αθήνας: «Αυτή η πόλη δεν μπορεί να αλλάξει. Τίποτα δεν μπορεί να γίνει». Πρόκειται για έλλειψη πίστης, η οποία ωστόσο προϋπήρχε ήδη και εκεί που δεν έπρεπε: σε κυβερνητικό

επίπεδο.

Η κοινή λογική έδειχνε από τον χειμώνα ότι μια τέτοια καταστροφή ήταν πιθανή, ότι υπήρχε η ανάγκη συγκεκριμένης πρόβλεψης και συγκεκριμένης πολιτικής. Καμιά δεκαριά σοβαροί οργανισμοί χτυπούσαν τα καμπανάκια από το Φεβρουάριο, αλλά ματαίως. Η κεντρική εξουσία δεν έκανε τίποτα, διότι δεν πίστεψε στην πιθανότητα του κινδύνου. Μια επίσης μη λογική στάση που οφείλεται στην απάθεια.

Πολλοί αρχιτέκτονες αναζητούν τις ρίζες αυτής της στάσης στον τρόπο που τελικά λειτουργεί το σημερινό αστικό περιβάλλον. Ωστόσο, λέει η Μαρία Θεοδώρου, ανάμεσα στις σύγχρονες «παγκόσμιες πόλεις» ή στις «πόλεις-ψυχαγωγία» η Αθήνα κουβαλάει μια κατάρρα. Στη Φινλανδία, δεν περνάει σχέδιο για μια περιοχή αν δεν κατέβουν στον κόσμο οι μακέτες, αν δεν περάσει τουλάχιστον από δέκα τοπικά συμβούλια. Ακόμη και στην πλήρως ιδιωτικοποιημένη Νέα Υόρκη καταγράφονται όχι μόνο θεσμικές αλλά και ακτιβιστικές αντιδράσεις, όπως οι πρόσφατες ενέργειες καλλιτεχνών που διαμαρτύρονταν για την τεχνητή αύξηση των τιμών των ακινήτων στην περιοχή όπου ζουν.

Τέτοιες αντιδράσεις έλειπαν και λείπουν από την Αθήνα. Η πόλη δεν μας αφορά παρά ως μικροϊδιοκτησία και ως βόλτα μέσα από κάποιο αστραφτερό αυτοκίνητο στις περιοχές-βιτρίνες της. Να είναι άραγε τυχαίο πως μετά μια τέτοια καταστροφή σε Αττική και Πελοπόννησο, όχι μόνο δεν έχει ξεκινήσει η διαδικασία αναζήτησης οποιωνδήποτε πιθανών ευθυνών, αλλά κάτι τέτοιο δεν έχει καν καταγραφεί έστω και ως αίτημα;

Ο μικροϊδιοκτήτης απώλεσε τελικά το δικαίωμά του στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος όπου ζει αλλά και την πίστη του ότι κάτι μπορεί να κάνει, ότι τον αφορούν οι αλλαγές μεγάλης κλίμακας που συντελούνται στην Αθήνα από το «2004» και μετά. Το αστικό περιβάλλον όπου γεννήθηκε η πολιτική διαχειρίζεται πλέον τους κινδύνους του με έναν εκ των υστέρων αδρανή συναισθηματισμό. Ο οποίος δεν είναι παρά το φιάσκο (ακόμη και) του συναισθήματος.

Η Πάρνηθα (και ο Πάρωνας) τελικά δεν ψήφισαν. Απείχαν.

Νόμος και Φύση

Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη

<https://nomosphysics.org.gr>

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» στις 30 Σεπτεμβρίου 2007, σ. 35.